

GEORGE MĂGUREANU

ELEMENTE DE DREPT

curs pentru facultățile cu profil economic

La elaborarea lucrării sau avut în vedere: doctrina, legislația și jurisprudența publicate până la data de 20 iulie 2015.

GEORGE MĂGUREANU

ELEMENTE DE DREPT

curs pentru facultățile cu profil economic

EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2015

Colecția: ȘTIINȚE JURIDICE ȘI ADMINISTRATIVE

Redactor: Monica Stoian
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MĂGUREANU, GEORGE

Elemente de drept : curs pentru facultățile cu profil economic /
George Măgureanu. - București : Editura Universitară, 2015
Bibliogr.
ISBN 978-606-28-0326-1

34(075.8)

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062803261

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2015
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

INTRODUCERE	13
Capitolul 1. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND DREPTUL	15
1.1. Noțiunea și importanța dreptului	15
1.2. Diviziunile dreptului	17
1.3. Sistemul dreptului	18
1.3.1. Natura sistemică a dreptului	18
1.3.2. Sistemul dreptului din România	18
1.3.3. Ramurile dreptului din România	19
1.3.4. Funcțiile și principiile dreptului	21
Capitolul 2. NORMA JURIDICĂ	23
2.1. Noțiunea și trăsăturile caracteristice ale normelor juridice	23
2.2. Structura normei juridice	24
2.3. Clasificarea normelor juridice	25
2.4. Natura juridică a normelor tehnice	27
Capitolul 3. APLICAREA ȘI INTERPRETAREA DREPTULUI	28
3.1. Aplicarea dreptului	28
3.2. Interpretarea normelor juridice	30
Capitolul 4. ACȚIUNEA NORMELOR JURIDICE ÎN TIMP, ÎN SPAȚIU ȘI ASUPRA PERSOANELOR	32
4.1. Acțiunea normelor juridice în timp	32
4.2. Acțiunea normelor juridice în spațiu	34
4.3. Acțiunea normelor juridice asupra persoanelor	35
Capitolul 5. DEFINIȚIA, ROLUL, PRINCIPIILE ȘI DELIMITAREA DREPTULUI CIVIL	37
5.1. Definiția și obiectul reglementării dreptului civil	37
5.2. Rolul și importanța dreptului civil	39
5.3. Principiile dreptului civil	39
5.4. Delimitarea dreptului civil de alte ramuri de drept	41
Capitolul 6. RAPORTUL JURIDIC CIVIL	44
6.1. Introducere în studiul raportului juridic civil	44

6.1.1. Definiția raportului juridic civil	44
6.1.2. Premisele raportul juridic civil.	44
6.1.3. Caracterele raportului juridic civil.	45
6.2. Structura raportului juridic civil	47
6.2.1. Elementele structurale ale raportului juridic civil	47
6.2.1.1. Subiectele raportului juridic civil	47
6.2.1.1.1. Noțiuni definitorii privind subiectele raportului juridic civil	47
6.2.1.1.2. Determinarea subiectelor raportului juridic civil.	48
6.2.1.1.3. Pluralitatea subiectelor raportului juridic civil	48
6.2.1.1.4. Schimbarea subiectelor raportului juridic civil.	49
6.2.1.1.5. Capacitatea civilă a subiectelor raportului juridic civil.	49
6.3. Conținutul raportului juridic civil	52
6.3.1. Considerații generale privind noțiunea de conținut al raportului juridic civil	52
6.3.2. Drepturile subiective civile; noțiune și clasificare	53
6.3.3. Recunoașterea și ocrotirea drepturilor civile	57
6.3.4. Exercițarea drepturilor subiective civile și abuzul de drept	58
6.4. Obiectul raportului juridic civil. Bunurile	59
6.4.1. Definiția raportului juridic civil.	59
6.4.2. Bunurile: Noțiune și clasificare.	60
6.5. Izvoarele raportului juridic civil	67
6.5.1. Noțiunea de izvor al raportului juridic civil.	67
6.5.2. Clasificarea izvoarelor raporturilor juridice civile concrete	67
6.6. Proba raportului juridic concret	69
6.6.1. Noțiunea, importanța și clasificarea probelor.	69
6.6.2. Proba prin înscrisuri.	70
6.6.2.1. Înscrisuri autentice	71
6.6.2.2. Înscrisurile sub semnătură privată	73
6.6.2.3. Înscrisurile sub semnătură privată	76
6.6.2.4. Alte categorii de înscrisuri	84
6.6.3. Proba prin rapoartele de expertiză	85
Capitolul 7. ACTUL JURIDIC CIVIL	87
7.1. Noțiunea, definirea și clasificarea actelor juridice civile	87
7.1.1. Noțiunea actului juridic civil	87
7.1.2. Clasificarea actelor juridice civile	88
7.2. Condițiile actului juridic civil	92
7.2.1. Noțiunea condițiilor actului juridic civil	92
7.2.2. Clasificarea condițiilor actului juridic civil	93
7.2.3. Capacitatea de a încheia actul juridic civil	94
7.2.4. Consimțământul	95

7.2.4.1. Consimțământul ca element al voinței juridice	95
7.2.4.2. Noțiunea consimțământului	96
7.2.4.3. Cerințele de valabilitate ale consimțământului	97
7.2.4.4. Viciile de consimțământ	98
7.2.5. Obiectul actului juridic civil	103
7.2.5.1. Noțiunea obiectului actului juridic civil	103
7.2.5.2. Condițiile obiectului	104
7.2.6. Cauza (scopul) actului juridic civil	106
7.2.6.1. Noțiunea cauzei actului juridic civil	106
7.2.6.2. Condițiile cauzei.	108
7.2.7. Forma actului juridic civil.	109
7.2.7.1. Noțiunea formei actului juridic civil.	109
7.2.7.2. Clasificarea condițiilor de formă ale actului juridic civil ..	109
7.3. Modalitățile actului juridic civil	111
7.3.1. Noțiunea.	111
7.3.2. Termenul	111
7.3.2.1. Noțiunea termenului actului juridic civil	111
7.3.2.2. Clasificarea termenelor actului juridic civil	111
7.3.2.3. Efectele termenelor actului juridic civil.	113
7.3.3. Condiția.	113
7.3.3.1. Noțiunea condiției actului juridic civil.	113
7.3.3.2. Clasificarea condițiilor actului juridic civil.	113
7.3.3.3. Efectele condițiilor actului juridic civil.	114
7.3.4. Sarcina	115
7.3.4.1. Noțiunea sarcinii actului juridic civil.	115
7.3.4.2. Clasificarea sarcinilor actului juridic civil	115
7.3.4.3. Efectele sarcinilor actului juridic civil.	115
7.4. Efectele actului juridic civil	116
7.4.1. Definiția și determinarea efectelor actului juridic civil.	116
7.4.1.1. Definiția efectelor actului juridic civil.	116
7.4.1.2. Reglementare.	116
7.4.1.3. Determinarea efectelor actului juridic civil.....	116
7.4.2. Principiile efectelor actului juridic civil	117
7.4.2.1. Noțiune, enumerare, reglementare.	117
7.4.2.2. Principiul forței obligatorii.	117
7.4.2.3. Principiul irevocabilității actului juridic civil.	118
7.4.2.4. Principiul relativității efectelor actului juridic civil.	119
7.5. Nulitatea actului juridic civil	122
7.5.1. Definiția, reglementarea și funcțiile nulității.	122
7.5.1.1. Reglementarea nulității	122
7.5.1.2. Funcțiile nulității	122
7.5.1.3. Delimitarea nulității.	122
7.5.2. Clasificarea nulităților actului juridic civil.	124

7.5.3. Cauzele de nulitate ale actului juridic civil	125
7.5.3.1. Noțiuni generale.	125
7.5.3.2. Cauze de nulitate absolută.	126
7.5.3.3. Cauze de nulitate relativă	126
7.5.4. Regimul juridic al nulității.	127
7.5.4.1. Definiție.	127
7.5.4.2. Regimul juridic al nulității absolute.	127
7.5.4.3. Regimul juridic al nulității relative.	128
7.5.4.4. Compararea de regim juridic între nulitatea absolută și între nulitatea relativă.	128
7.5.4.5. Efectele nulității.	128
7.5.4.6. Principiile efectelor nulității.	129
Capitolul 8. PRESCRIȚIA EXTINCTIVĂ	130
8.1. Prescripția extinctivă: Noțiune, reglementare, delimitare, efecte	130
8.1.1. Definiția prescripției extinctive	130
8.1.2. Reglementare.	131
8.1.3. Delimitarea prescripției extinctive.	131
8.1.4. Efectul prescripției extinctive.	131
8.2. Domeniul de aplicare al prescripției extinctive	132
8.2.1. Noțiune.	132
8.2.2. Domeniul prescripției extinctive în cadrul drepturilor patrimoniale.	132
8.2.3. Domeniul prescripției extinctive în cadrul drepturilor nepatrimoniale	133
8.3. Termenele de prescripție extinctivă	133
8.3.1. Noțiune și clasificare	133
8.3.2. Termenele generale de prescripție extinctivă	134
8.3.3. Termene speciale de prescripție extinctivă	134
8.3.4. Începutul termenului de prescripție (curgerea termenului de prescripție)	136
8.4. Suspendarea și întreruperea prescripției extinctive	138
8.4.1. Suspendarea prescripției extinctive.	138
8.4.1.1. Noțiunea de suspendare.	138
8.4.1.2. Cauzele de suspendare ale termenului de prescripției.	138
8.4.1.3. Efectele suspendării prescripției.	139
8.4.2. Întreruperea termenului de prescripție	140
8.4.2.1. Noțiune.	140
8.4.2.2. Cauzele de întrerupere a termenului de prescripție.	140
8.5. Repunerea în termen	140
8.5.1. Noțiune și reglementare.	140
8.5.2. Cauzele repunerii în termen se referă la împrejurări „temeinic justificate”	140

Capitolul 9. PATRIMONIUL PERSOANELOR	142
9.1. Noțiunea patrimoniului	142
9.2. Caracterile juridice ale patrimoniului	143
9.3. Funcțiile patrimoniului	145
Capitolul 10. DREPTUL DE PROPRIETATE	149
10.1. Considerații generale privind patrimoniul	149
10.2. Considerații cu privire la drepturile și obligațiile reale	149
10.2.1. Noțiunea de drepturi reale și de obligații reale	149
10.2.2. Clasificarea drepturilor reale	151
10.2.3. Deosebirile dintre drepturile reale și drepturile de creanță	152
10.3. Dreptul de proprietate. Caracterizare generală	153
10.3.1. Conceptul economic și conceptul juridic de proprietate	153
10.3.2. Definirea, caracterile juridice, obiectul și întinderea dreptului de proprietate	154
10.3.3. Atributele (prerogativele) dreptului de proprietate	159
10.3.4. Formele dreptului de proprietate	162
10.3.5. Modalitățile juridice ale dreptului de proprietate	166
10.3.5.1. Proprietatea rezolubilă.	167
10.3.5.2. Proprietatea anulabilă.	167
10.3.5.3. Proprietatea comună	168
10.3.6. Dezmembrămintele dreptului de pro-prietate	170
10.3.7. Apărarea dreptului de proprietate prin acțiunea în revendicare	172
Capitolul 11. OBLIGAȚIILE CIVILE	177
11.1. Elemente introductive. Noțiune	177
11.2. Structura raportului juridic obligațional	178
11.3. Clasificarea obligațiilor civile	180
11.4. Izvoarele obligațiilor civile	183
11.4.1. Noțiune. Considerații generale	183
11.4.2. Clasificarea izvoarelor de obligații	183
11.5. Contractul, principalul izvor de obligații civile	184
11.5.1. Contractul: noțiune și importanță	184
11.5.2. Clasificarea contractelor	185
11.5.3. Încheierea contractului	189
11.5.4. Efectele contractului	191
11.5.5. Actul juridic unilateral – izvor de obligații civile.....	194
11.5.6. Plata lucrului nedatorat – izvor de obligații civile (plata nedatorată)	195
11.5.7. Îmbogățirea fără justă cauză (just temei) izvor de obligații civile	196
11.5.8. Fapta ilicită cauzatoare de prejudicii – izvor de obligații civile .	198
11.5.9. Efectele obligațiilor civile	200
11.5.9.1. Executarea voluntară a obligațiilor	200

11.5.9.2.	Executarea silită în natură a obligațiilor.	203
11.5.9.3.	Executarea indirectă a obligațiilor (executarea prin echivalent)	204
11.5.10.	Transmisiunea și transformarea obligațiilor	207
11.5.10.1.	Transmisiunea obligațiilor civile	207
11.5.10.2.	Subrogația în drepturile creditorului prin plata creanței	209
11.5.10.3.	Modurile de transformare ale obligațiilor	211
11.5.11.	Modurile de stingere a obligațiilor civile	212
11.5.11.1.	Plata - mod de stingere a obligațiilor civile.	212
11.5.11.2.	Darea în plată.	213
11.5.11.3.	Iertarea de datorie – mod de stingere al obligației civile (remiterea datoriei).	213
11.5.11.4.	Imposibilitatea fortuită de executare mod de stingere a obligațiilor civile.	214
11.5.11.5.	Compensația – mod de stingere a obligației civile ...	215
11.5.11.6.	Confuziunea – mod de stingere a obligației civile. ...	216
11.5.11.7.	Novatiunea ca mod de stingere a obligației.	217
11.5.12.	Garantarea obligațiilor civile	217
11.5.12.1.	Garanții personale. Fidejusiunea (cauțiunea).	218
11.5.12.2.	Garanțiile reale.	221
11.5.12.3.	Clauza penală.	227
11.5.12.4.	Arvuna.	228
Capitolul 12. RĂSPUNDEREA CIVILĂ	.....	229
12.1. Răspunderea civilă. Noțiune. Principii	.....	229
12.1.1.	Noțiunea răspunderii civile	229
12.1.2.	Principiile răspunderii civile	229
12.2. Răspunderea civilă contractuală	.....	231
12.2.1.	Noțiunea și rolul răspunderii civile contractuale	231
12.2.2.	Condițiile răspunderii civile contractuale	231
12.2.3.	Daunele interese și clauza penală	234
12.2.4.	Principalele situații care exonerează de răspundere	237
12.3. Răspunderea civilă delictuală	.....	238
12.3.1.	Definire și condiții.	238
12.3.2.	Formele răspunderii civile delictuale.	239
Capitolul 13. Contracte speciale	.....	243
13.1. Contractul de vânzare-cumpărare	.....	243
13.1.1.	Noțiune și trăsături caracteristice	243
13.1.2.	Efectele contractului de vânzare-cumpărare	245
13.2. Contractul de mandat	.....	250
13.2.1.	Definiția și reglementarea contractului de mandat	250
13.2.2.	Trăsăturile caracteristice ale contractului de mandat	251

13.2.3. Efectele contractului de mandat	252
13.2.4. Încetarea mandatului	254
13.3. Contractul de transport	255
13.3.1. Noțiune și trăsături caracteristice	255
13.3.2. Efectele contractului de transport.	256
13.4. Contractul de locațiune	260
13.4.1. Noțiune și trăsături caracteristice.	260
13.4.2. Condițiile de validitate ale contractului de locațiune	262
13.4.3. Efectele contractului de locațiune	264
13.4.4. Încetarea contractului de locațiune.	269
BIBLIOGRAFIE	271

INTRODUCERE

Lucrarea „Elemente de drept“, reprezintă un curs universitar destinat pregătirii din punct de vedere juridic a studenților de la facultățile cu profil economic, ca parte integrantă a pregătirii de specialitate.

Pregătirea viitorilor economiști necesită cunoștințe temeinice în domeniul dreptului, în general, pentru a dobândi competențele necesare interpretării și aplicării normelor juridice raporturilor ce vor fi încheiate cu partenerii de afaceri, cu celelalte instituții cu care se vor afla în relații de natură civilă sau comercială.

Prin modul în care a fost conceput, cursul urmărește formarea unei conștiințe juridice care se referă, în primul rând, la necesitatea respectării legilor, a celorlalte acte normative ce reglementează domeniul economic și raporturile juridice dintre participanții la aceste raporturi, a disciplinei în exercitarea profesiei și a răspunderii persoanele fizice și juridice pentru actele și faptele pe care le săvârșesc.

Cursul are în vedere, în special, noțiunile și raporturile de Drept privat, raporturi care stau la baza vieții economice și sociale a persoanelor fizice și juridice.

Raporturile juridice de natură civilă ce vor fi încheiate de specialistii din domeniul economic, nu trebuie privite în mod izolat, ci în contextul celorlalte raporturi social-economice cu care se află în relații de interdependență.

Cursul analizează principalele instituții juridice din domeniul dreptului privat care reglementează din punct de vedere juridic sistemul economic ca factor al dezvoltării societății omenești.

Cuprinde o parte generală, care definește dreptul în general, funcțiile și principiile acestuia precum și sistemul dreptului din România cu elementele lui structurale.

Un accent deosebit a fost pus pe înțelegerea și aplicarea corectă a normelor juridice ce reglementează raporturile de drept privat, proba acestora, faptul și actului juridic civil, a prescripției extinctive, instituțiile juridice privind dreptul de proprietate, contractul ca izvor de obligații civile, răspunderea civilă și în partea finală, cele mai importante contractele speciale cu care operează mediul de afaceri și care, sub anumite aspecte, constituie excepții de la contractul de drept comun.

Am urmărit să oferim studenților economiști un material didactic, sintetic și concis, pentru însușirea principalelor instituții juridice ale dreptului în general și în special ale dreptului civil care reglementează raporturile din domeniul economic.

Și prin aceasta lucrare ne exprimăm recunoștința față de doamna Prof. univ. dr. Lucia Giosan și domnul Prof. univ. dr. Florea Măgureanu, care, din primii ani de funcționare ai Universității Româno-Americane au elaborat, în mai multe ediții, un curs de Drept pentru studenții de la facultățile cu profil economic, curs care a stat la baza structurii și realizării prezentei lucrări.

Autorul

Capitolul 1

CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND DREPTUL

Noțiunea și importanța dreptului

În contextul în care relațiile sociale sunt din ce în ce mai complexe, apare tot mai evidentă necesitatea organizării și reglementării raporturilor dintre oameni sau grupuri de oameni, pentru a face posibilă conviețuirea și colaborarea în cadrul societății.

Acțiunile, proprii și comune tuturor persoanelor ce compun societatea, trebuie însă limitate întrucât, în mod inerent, interesele personale ale unuia pot veni în conflict cu cele ale altuia, ceea ce ar dăuna însăși existenței societății. Dreptul unui om poate fi îngrădit de exercitarea abuzivă a dreptului altei persoane sau grupă de persoane¹.

Dreptul, ca și statul, este o categorie istorică apărută pe o anumită treaptă de dezvoltare a societății omenești, și anume în orânduirea sclavagistă, pentru apărarea intereselor publice ale societății, precum și a celor private ale cetățenilor întemeiate pe proprietatea privată asupra bunurilor².

Întrucât normele sociale obligatorii ce reglementează raporturile juridice dintre oameni sunt normele de drept, aplicarea și respectarea lor

---

¹ Pentru un examen mai amănunțit privind statul de drept și separația puterilor în statul de drept, a se vedea și: I. Muraru, *Drept constituțional și instituții politice. Teoria generală*, vol. I, București, 1991, p. 20 și urm.; P. Ninosu, *Autoritatea judecătorească în statul de drept. Probleme ale raporturilor sale cu autoritatea legiuitoare și cu celelalte autorități politice*, *Dreptul* nr. 1/1994, p. 28-33; F. Vasilescu, *Separația puterilor în regimurile politice contemporane*, *Dreptul* nr. 8/1990, p. 7-18; I. Deleanu, *Drept constituțional și instituții politice*, II, Ed. Fundația „Chemarea”, Iași, 1992, p. 32; I. Deleanu, *Separația puterilor, dogmă sau realitate?*, *Dreptul* nr. 2-3/1991. A se vedea argumentarea detaliată privind raporturile statului cu dreptul pentru a-l considera stat de drept: D.C. Dănișor, *op. cit.*, p. 170 și urm., p. 15-21; A. Iorgovan, *Drept constituțional și instituții politice. Teoria generală*, Ed. „Galeriile J.L. Calderon”, București, 1994, p. 150-158; P. Pactet, *Institutions politiques. Droit constitutionnel*, Ed. Masson, Paris, 1991, p. 112.

² N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Actami, București, 1997, p. 136.

sunt un imperativ pentru toți cetățenii din societatea respectivă³. Acest caracter obligatoriu rezultă din faptul că societatea a stabilit, în interesul ei și al fiecărui individ, anumite reguli de comportare. Faptul că aceste reguli de comportare au fost stabilite prin aprobare directă sau prin reprezentare are, desigur, însemnătatea cuvenită. Aceste norme, pentru a putea fi impuse la nevoie pentru restabilirea ordinii de drept, au caracter obligatoriu, iar pentru respectarea și aplicarea lor se poate folosi, la nevoie, constrângerea⁴.

Organizat pe baza principiului separației puterilor statului, în aplicarea căruia justiția dobândește o reală independență, și urmărind prin legislația sa promovarea drepturilor și libertăților inerente naturii umane, statul de drept trebuie înțeles ca un stat care asigură respectarea strictă a reglementărilor sale de către ansamblul organelor lui în întreaga lor activitate⁵.

În Documentul final al Reuniunii de la Copenhaga asupra dimensiunii umane – 29 iunie 1990 – s-a subliniat că „statul de drept nu înseamnă pur și simplu o legalitate formală ce asigură regularitate și coerență în instaurarea și punerea în aplicare a ordinii democratice, ci și o deplină acceptare a valorii supreme a persoanei umane, garantată de instituții, constituind un cadru pentru expresia sa cea mai completă.”

Au fost date definiții diferite dreptului.

Dreptul reprezintă totalitatea normelor juridice recunoscute sau stabilite de stat în scopul reglementării relațiilor sociale, a căror respectare obligatorie este garantată la nevoie prin forța de constrângere a statului⁶.

Potrivit altei opinii, dreptul reprezintă ansamblul regulilor asigurate și garantate de către stat, care au ca scop organizarea și disciplinarea comportamentului uman în principalele relații din societate, într-un climat specific manifestării coexistenței libertăților, apărării drepturilor esențiale ale omului și justiției sociale⁷.

Noțiunea - *dreptul reprezintă ansamblul normelor de conduită, generale, impersonale și obligatorii, stabilite sau recunoscute de stat pentru reglementarea relațiilor sociale individuale, în acord cu interesele colectivității, în scopul asigurării climatului necesar pentru respectarea și ocrotirea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor, în acord cu*

---

³ A. Botez, *Științele sociale și mutațiile contemporane în epistemologie*, București, 1979, p. 95

⁴ Vl. Hanga, *Introducere. Istoria dreptului românesc*, vol. I, Ed. Academiei, București, 1980, p. 17-18.

⁵ Fl. Măgureanu, G. Măgureanu, *Organizarea sistemului judiciar*, ediția a VI-a, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 6 și urm.

⁶ A se vedea în acest sens: L. Giosan, Fl. Măgureanu, *Drept civil. Curs pentru facultățile cu profil economic*, ediția a IV, Ed. Prouniversitaria, București, 2006, p. 16.

⁷ N. Popa, *op. cit.*, 2012, p. 97.

odinea de drept în societate și care pot fi aduse la îndeplinire prin constrângere, dacă nu sunt respectate de bună voie⁸.

Din noțiunea dată dreptului rezultă care sunt trăsăturile sale caracteristice:

a. voința exprimată în drept este determinată de factori de natură economică, socială, politică, ideologică;

b. voința exprimată în drept reprezintă interesele generale și fundamentale ale cetățenilor;

c. voința exprimată în drept, pentru a se impune, trebuie ridicată la rangul de lege. Dreptul este expresia normativă a voinței de stat. Voința cetățenilor devine drept prin intermediul normelor juridice la a căror respectare oamenii sunt obligați, la nevoie, prin forța de constrângere exercitată de organele abilitate de stat.

Dreptul, în formarea sa, reprezintă un proces de mare complexitate și de lungă durată. La început au fost preluate de la orânduirea comunei primitive anumite obiceiuri care au fost adaptate noii societăți. Aceste reguli nescrise au fost declarate obligatorii și au format dreptul cutumiar. Pe o treaptă mai avansată a societății sclavagiste sau feudale (la popoarele care nu au cunoscut societatea sclavagistă, popoarele germanice, de exemplu), au apărut reguli scrise care consacrau obiceiurile existente sau instituiau dispoziții juridice noi.

Dreptul, ca ansamblu de reguli sociale obligatorii pentru cetățeni, urmărește două scopuri:

a) asigurarea cerințelor și nevoilor ce sunt comune tuturor membrilor comunității prin mijlocirea autorității publice;

b) ocrotirea intereselor individuale prin punerea lor în concordanță cu interesele societății.⁹

1.2. Diviziunile dreptului

Dreptul, fiind alcătuit din totalitatea normelor sancționate de stat, formează ceea ce se numește *dreptul pozitiv*, spre a-l deosebi de *dreptul subiectiv*, drept ce izvorăște din raporturile juridice dintre indivizi (ex: în raportul juridic de vânzare-cumpărare, dreptul cumpărătorului de a primi bunul este un drept subiectiv, după cum tot subiectiv este dreptul vânzătorului de a primi prețul).

Știința modernă a dreptului împarte dreptul în:

a) drept public (jus publicum)

---

⁸ G. Măgureanu, *Drept. Curs pentru Facultatea de Economia Turismului Intern și Internațional*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 19.

⁹ I. Rosetti Bălănescu, *Dreptul în general*, Ed. „Universul”, 1937, p. 19.

b) drept privat (jus privatum)

a) **Dreptul public** este alcătuit din totalitatea normelor juridice care reglementează raporturile juridice dintre individ și colectivitate (statul sau organele sale).

b) **Dreptul privat** este alcătuit din totalitatea normelor juridice care reglementează raporturile individuale dintre oameni, raporturi în care părțile participante au o situație de egalitate juridică (raporturi de proprietate; raporturi contractuale; raporturi de familie etc.).

1.3. Sistemul dreptului

1.3.1. Natura sistemică a dreptului

Dreptul ni se înfățișează ca fiind un ansamblu complex și unitar, autoorganizat și autoreglat, format din elemente ordonate, aflate într-o legătură reciprocă, dar având fiecare legile proprii și funcționând controlat în vederea realizării unor obiective determinate.

Abordarea sistemică a dreptului reliefează anumite proprietăți care se evidențiază ca trăsături definitorii:

a) dreptul are un caracter complex, fiind alcătuit dintr-un ansamblu de elemente integrate într-un tot unitar și organizat. Relația dintre părți și întreg este o relație între sisteme și subsisteme;

b) ireductibilitatea sistemului la suma elementelor componente; părțile, fiind inseparabile de întreg, nu pot fi înțelese decât numai împreună cu întregul și ca parte a acestuia;

c) ansamblul de elemente constituie un sistem deschis, care implică o neconținută devenire printr-un număr extins de relații;

d) atât sistemul în întregul său, cât și elementele componente au o structură definită, proprie (organizarea și ordonarea elementelor sistemului);

e) distinctibilitatea sistemului dreptului de mediul ambiant și angajarea sa, în raporturi specifice cu acesta;

f) capacitatea funcțională de autoreglare a sistemului dreptului, pentru a se adapta nevoilor, impulsurilor și influențelor din afară și cerințelor sale interne¹⁰.

1.3.2. Sistemul dreptului din România

Normele juridice dintr-un stat formează un sistem în care se reflectă unitatea dintre ele, dar și caracterul lor diferențiat pe ramuri și instituții

---

¹⁰ Gh. Boboș, *Teoria generală a statului și dreptului*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1983.

juridice. Unitatea normelor juridice este dată de faptul că, în ansamblul lor reprezintă voința de stat unică, iar caracterul diferențiat este dat de categoria distinctă de relații sociale pe care le reglementează.

Structura internă a dreptului poartă denumirea de sistem al dreptului sau sistem juridic.

Noțiune: Sistemul dreptului reprezintă structura internă a dreptului dintr-un stat, care se bazează pe unitatea normelor juridice și diviziunea lor în anumite părți independente, ramuri și instituții juridice.

În cadrul sistemului dreptului, distingem:

- instituții juridice;
- ramuri de drept.

Prin **instituție juridică** se înțelege totalitatea normelor juridice care reglementează o grupă de relații sociale. În fiecare instituție este grupată o categorie determinată de raporturi juridice (ex.: normele juridice care reglementează raporturile de proprietate alcătuiesc instituția dreptului de proprietate; normele juridice care reglementează raporturile contractuale alcătuiesc, instituția juridică a contractelor).

Prin **ramură a dreptului** se înțelege o grupare mai largă de norme juridice legate între ele prin obiectul lor comun, prin anumite principii care stau la baza lor, prin unitatea de metodă folosită în reglementarea relațiilor sociale.

1.3.3. Ramurile dreptului din România

Dreptul constituțional cuprinde totalitatea normelor juridice care stabilesc principiile fundamentale ale structurii social-economice și de stat, precum și drepturile și datoriile fundamentale ale cetățenilor.

În sistemul dreptului, Dreptul constituțional are un rol conducător, întrucât are la bază normele cuprinse în Constituție, legea fundamentală a țării¹¹.

Dreptul administrativ este alcătuit din totalitatea normelor juridice ce reglementează raporturile sociale privind organizarea și activitatea organelor administrative în relațiile dintre ele sau în legătură cu aceasta, adică relațiile între organele administrative și între acestea și alte organe de stat, cele dintre administrație și cetățeni; principiile organizării și funcționării administrației și în relațiile lor cu cetățenii. De asemenea, reglementează relațiile de natură conflictuală dintre autoritățile publice sau persoanele juridice de drept privat care exercită atribuții de putere publică, precum realizarea unui interes public,

---

¹¹ Pentru mai multe detalii a se vedea: D. C. Danisor, *Drept constituțional și instituții politice vol. I - Teoria generala*, Tratat, Ed. CH BECK, București, 2007.

asimilate autorităților publice, pe de o parte, și cei vătămați în dreptul lor prin acte administrative ale acestor autorități, pe de altă parte¹².

Dreptul financiar cuprinde totalitatea normelor juridice care reglementează relațiile sociale privind procesul de gospodărire a fondurilor bănești necesare îndeplinirii sarcinilor și funcțiilor statului¹³.

Statul, entitate abstractă în sine, se „materializează” în organizații concrete. Statul este o „instituție de instituții” și își face simțită puterea de a decide și de a acționa în numele tuturor și în folosul general, prin mijlocirea puterilor publice (legislativă, executivă și judecătorească). Existența și funcționarea instituțiilor în care se întruchipează puterile publice nu este posibilă fără personalul prin care se manifestă și fără resursele financiare (materiale) care permit acestor instituții să-și desfășoare activitatea.

Nevoia de resurse a statului nu este generată însă numai de necesitatea de funcționare a instituțiilor sale, ci și de alte comandamente cum sunt: asigurarea căilor de comunicații, a sistemului de învățământ și sănătate publică, asistența celor aflați în dificultate din cauza vârstei, a sănătății, a lipsei locurilor de muncă ori a calamităților, prevenirea ori limitarea efectelor crizelor economice etc. Statele moderne adoptă, prin acte de autoritate și măsuri care au ca scop dirijarea ori corectarea fenomenelor economice, încurajarea consumului ori descurajarea acestuia, după caz, încurajarea exporturilor, dezvoltarea investițiilor etc., din rațiuni care țin tot de interesul general, aceste măsuri fiind luate în realizarea unei funcții de intervenție, de reglare și dirijare a fenomenelor economice, conform cu obiectivele sociale urmărite¹⁴.

Dreptul civil cuprinde totalitatea normelor juridice care reglementează raporturile patrimoniale dintre persoanele fizice, dintre persoanele juridice ori între persoanele fizice și juridice, raporturi în care subiectele se află în poziții de egalitate juridică, precum și raporturi personale nepatrimoniale, referitoare la nume, domiciliu, onoare, libertate, etc.¹⁵

---

¹² Pentru mai multe detalii privind Dreptul administrativ, a se vedea și: V. Vedinaș, *Drept administrativ, ediția a IX-a*, revăzută și actualizată, Ed. Universul Juridic, București, 2015; O. Puie, *Tratat teoretic și practic de contencios administrativ*, Ed. Universul Juridic, București, 2015; C.G. Zaharie, *Drept administrativ, Administrație și ordine publică, ediția a II-a*, Ed. Pro Universitaria, București, 2013.

¹³ Pentru detalii privind Dreptul financiar, a se vedea și: V. Roș, *Drept financiar. Sistemul bugetar*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2009; G. Măgureanu, *Drept financiar și fiscal*, Ed. Universul Juridic, București, 2013; I. Văcărel, G. Anghelache, Gh. D. Bistriceanu, T. Moșteanu, F. Bercea, M. Bodnar, F. Georgescu, *Finanțe publice*, E.D.P., ed. 2, p. 33 și urm.

¹⁴ G. Măgureanu, *op. cit.*, *Drept*, 2013, p. 13.

¹⁵ Pentru mai multe detalii privind Dreptul civil, a se vedea și: B. Boroi și colaboratori, *Curs de drept civil. Drepturile reale principale*, ediția a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2013.